

การเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษาศูนย์ยุติธรรมชุมชน ตำบลตลิ่งชัน อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

รัฐลักษณ์ พัทธกิจกรพิภพ*

■ บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการบริหารจัดการการดำเนินงาน ปัจจัยแห่งความสำเร็จ และปัญหาอุปสรรคของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบล ตลิ่งชันในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การเก็บแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ เชิงปริมาณโดยมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 187 คน ได้แก่ สมาชิกเครือข่าย อาสาสมัครและกรรมการของศูนย์ยุติธรรมชุมชน เชิงคุณภาพ มีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน ได้แก่ ประธานกรรมการศูนย์ ยุติธรรมชุมชน 1 คน รองประธานศูนย์ยุติธรรมชุมชน 2 คน และกรรมการ ศูนย์ยุติธรรมชุมชน 2 คน การวิเคราะห์เป็นการหาค่าสถิติพื้นฐาน ด้วย ค่าความถี่ร้อยละ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรโดยใช้สถิติการ วิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ในส่วน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นคำถามที่สร้างขึ้น

ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเสริมสร้างชุมชน เข้มแข็งเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จใน การเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ร้อยละ 18.6 (Beta = 0.186) และมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = 0.035$) โดยตัวแปรที่ได้จากการวิจัย สามารถใช้พยากรณ์การเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งเพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติด

* เจ้าหน้าที่ประสานงานโครงการคนคนดีสู่สังคม สำนักงานกิจการยุติธรรม

- รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

- ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาอาชญวิทยาและงานยุติธรรม คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ เชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติการ โดยใน ส่วนของนโยบายจะเน้นที่การสร้างเครือข่าย ความร่วมมือกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง อย่างกรมคุมประพฤติซึ่งเป็นองค์กรหลักในการดูแล การบริหารจัดการของศูนย์ยุติธรรมชุมชน และ วางนโยบายที่มีความชัดเจนในการบริหารงาน ในรูปแบบของศูนย์ยุติธรรมชุมชน ในส่วนของ

เชิงปฏิบัติการจะเน้นที่การประสานงาน การ จัดกิจกรรม ความสอดคล้องในการปฏิบัติงาน และการเข้าถึงคนในชุมชนเพื่อรับทราบถึง ปัญหาและหาแนวทางในการดำเนินการแก้ไข ปัญหานั้นเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการ เสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งให้มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ยุติธรรมชุมชน/ชุมชนเข้มแข็ง

THE KEY SUCCESS FACTORS TO BUILD UP THE STRONG COMMUNITY ON DRUG PREVENTION AND SOLUTION; THE CASE STUDY OF TALINGCHAN COMMUNITY JUSTICE CENTER, CHANA DISTRICT SONGKHLA.

*Ratthaluck Phitakjakphiphop**

*Punchada Sirivunnabood***

■ ABSTRACT

This research aims to study the Community Justice Center in Talingchan district in terms of administrative operation managements, successful factors, obstacles and problems on Drug Prevention and solution. The research methodology and the data collection were divided into two parts: The quantitative sample of 187 people i.e. the network members, volunteers and committees of the Community Justice Center, The qualitative sample of 5 persons i.e. the president of the Community Justice Center, two vice president of the Community Justice Center and other two committees of the Community Justice Center. The statistical analysis is based on a frequency, percentage, finding the relationship of the variables analyzed by using a Multiple

* *Criminology and Criminal Justice, Faculty of Social Sciences and Humanities*

Regression Analysis while the qualitative data analysis used from using a Content Analysis regarding to created questions.

The findings of this study illustrate that the key successful factors related to build up a strong community to prevent and resolve drug problems was the cooperation or people participation in the prevention and problem solving drug problems is 18.6% (Beta = 0.186) and a statistical significant level of 0.05 ($p = 0.035$). The factor could be used predict building strong community to prevent and problem drug.

The suggestions from the research were divided into two parts in terms of the policy and the operation. In the policy suggestion, there would focus on

networking and cooperation with relevant organizations. The Department of Probation, which was the main organization should be in charge in managing of the Community Justice Center and provides the clarified policies for the administration in the form of the Community Justice Center. In the operation suggestion, there would focus on coordination, activity provision, performance consistency, and community penetration in order to acknowledge the problems and find ways to resolve those problems that lead to the key success factors to build up strong community.

KEYWORDS: COMMUNITY JUSTICE/
STRONG COMMUNITY

■ บทนำ (Introduction)

ปัญหาอาชญากรรมเป็นปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นอย่างแพร่ระบาด จนกลายเป็นปัญหารุนแรงที่สำคัญของประเทศต่าง ๆ แม้แต่แต่ละประเทศจะร่วมมือกันปราบปรามอย่างจริงจัง ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร การกระทำผิดในรูปแบบอาชญากรรมองค์กร ซึ่งเป็นกลุ่มที่รวมตัวกันทำอย่างมีขั้นตอน มีการวางแผน มีการแบ่งงานกันทำอย่างสลับซับซ้อน ยากแก่การติดตามค้นหา การกระทำผิดมีความผิดมีการติดต่อข้ามประเทศและนับวันก็จะแพร่ขยายไปสู่คนหลายกลุ่มเป็นจำนวนมากมหาศาล คนที่ทำผิดด้วยการผลิตและจำหน่ายก็เพิ่มมากขึ้นอย่างมาก ปัญหาอาชญากรรมจึงทวีความรุนแรงมากขึ้นเป็นลำดับ การกระทำผิดตามพระราชบัญญัติอาชญากรรม เป็นปัญหากฎหมายที่ยากแก่การปราบปราม และนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ปัญหาอาชญากรรมจึงเป็นปัญหาที่มีผลกระทบอย่างร้ายแรงทางสังคม ชุมชน และความมั่นคงของชาติ

การที่ระบบยุติธรรมไม่ให้ความสำคัญกับชุมชน หรือชุมชนเข้าถึงระบบยุติธรรมได้ยากนั้น เนื่องมาจากความสัมพันธ์ที่แยกกระบวนการยุติธรรมออกจากประชาสังคม โดยประชาสังคมมีหน้าที่สนองรับสิ่งที่กระบวนการยุติธรรมให้มาเท่านั้น ซึ่งปรากฏการณ์ทางสังคมนี้ได้ก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบที่ตามมาคือประชาชนมีบทบาทในการรักษาความสงบและปลอดภัยในสังคมน้อยลงหรือไม่เลย (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย และคณะ: 2551) การต่อสู้เพื่อเอาชนะอาชญากรรมที่ผ่านมา เริ่มต้นจากภาครัฐเป็นแกนหลักในการแก้ปัญหาแต่ในการปฏิบัติก็ไม่สามารถเอาชนะได้เพียงภาครัฐ

เท่านั้น การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน สังคม ในการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดนั้นคือ สิ่งที่สำคัญ และหากต้องการให้ปัญหานี้แก้ไขได้อย่างยั่งยืนในอนาคตจำเป็นที่จะต้องให้ประชาชนเป็นกลไกหลักเองโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การป้องกันและเฝ้าระวังในระดับชุมชน โดยมีภาครัฐเป็นผู้สนับสนุน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ได้เน้นในเรื่องของชุมชนเข้มแข็ง การพึ่งตนเองโดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เสริมสร้างศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็ง เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ด้วยกระบวนการเรียนรู้ และการจัดการองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ พัฒนาเป็นแผนชุมชนเพื่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชนบนฐานของการพึ่งตนเองและการพึ่งพาซึ่งกันและกันในท้องถิ่น

2. พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและคุณภาพชีวิตบนฐานความเข้มแข็งของชุมชนและทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีคุณภาพเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน ลดรายจ่าย สร้างรายได้ และการแก้ปัญหาความยากจนอย่างบูรณาการ

3. เพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการอยู่ร่วมกันกับระบบนิเวศได้อย่างเกื้อกูลสามารถอนุรักษ์ ฟื้นฟู เข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืนนำไปสู่สังคมที่น่าอยู่สงบสุขและสมานฉันท์

งานยุติธรรมชุมชน เป็นงานระดับนโยบายของกระทรวงยุติธรรมที่ตระหนักถึงความสำคัญของการที่ภาครัฐเปิดพื้นที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะของความเป็นหุ้นส่วนกับกระทรวงยุติธรรม ในการสร้างความเป็นธรรมและความสงบสุขในสังคม

ให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนในทุกพื้นที่และทุกระดับ โดยหัวใจสำคัญของความสำเร็จในการดำเนินการกีดกันกลุ่มคนในชุมชน ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดได้สัมผัส มีส่วนได้ส่วนเสียกับความยุติธรรม ความเป็นธรรม และความสงบสุขในชุมชนนั้น ๆ ได้มีโอกาสและมีช่องทางที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐในการแก้ปัญหาของชุมชนด้วยตนเอง โดยมีโอกาสในการร่วมคิดร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมตรวจสอบ และร่วมรับประโยชน์จากการแก้ปัญหาร่วมกัน เพื่อสร้างความเป็นธรรมและความสงบสุขในสังคมร่วมกัน (สุณีย์ กัลยาจิตร์ : 2552)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเกิดแนวคิดว่าการแก้ไขปัญหาด้านยาเสพติดในปัจจุบันด้วยวิธีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน จะเป็นวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับชุมชนได้อย่างยั่งยืน โดยผู้วิจัยจะศึกษาถึงปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดว่ามีรายละเอียดอย่างไร รวมถึงทักษะหรือแนวความคิดของสมาชิกและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชน

■ วัตถุประสงค์การวิจัย (Objective)

1. เพื่อศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จในการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
2. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการของการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลตลิ่งชัน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

■ ขอบเขตของการวิจัย (Scope of the Study)

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จในการสร้างชุมชนเข้มแข็งของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลตลิ่งชัน อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 187 ชุด และการศึกษาเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 5 คน โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นคณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชน สมาชิกเครือข่ายยุติธรรมชุมชน และอาสาสมัครชุมชน

■ ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology)

ประชากรเป้าหมายในการศึกษา

ประชากรเป้าหมายที่ใช้ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกเครือข่ายยุติธรรมชุมชน อาสาสมัครชุมชน และคณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลตลิ่งชัน อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การกำหนดขนาดของประชากรเป้าหมายจำนวน 350 คน โดยใช้สูตรของยามานะ (Taro Yamane, 1973) จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากสูตรการคำนวณ จำนวน 187 คน และในส่วนของการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้วิจัยได้คัดเลือกจากคณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชนจำนวน 5 คน ได้แก่ ประธานกรรมการ

ศูนย์ยุติธรรมชุมชน 1 คน รองประธานศูนย์
ยุติธรรมชุมชน 2 คน และกรรมการศูนย์
ยุติธรรมชุมชน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่
แบบสอบถามสมาชิกเครือข่ายและคณะ
กรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชนเกี่ยวกับปัจจัย
แห่งความสำเร็จในการสร้างชุมชนเข้มแข็งใน
การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดย
ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตลิ่งชันที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
และนำแบบสอบถามที่ได้รับการทดสอบแล้ว
มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหา
ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha)
ได้ค่าความเชื่อถือได้ของแบบสอบถามมีค่า
0.7908

เชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก
ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยมีประเด็น
คำถามในการสัมภาษณ์ คือ

1.1 ประวัติและภูมิหลัง

1.2 รูปแบบ กระบวนการดำเนินงาน
การจัดการ การบริหารองค์กร

1.3 ปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จ

1.4 ข้อเสนอแนะ และแนวทางการ
พัฒนา

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์
ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากคณะสังคม
ศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เพื่อขอความร่วมมือ
ในการเก็บข้อมูล ไปยังประธานกรรมการศูนย์
ยุติธรรมชุมชน ต.ตลิ่งชัน อ.จะนะ จ.สงขลา
ที่เป็นแหล่งประชากรกลุ่มตัวอย่างในการขอ

ความร่วมมือให้สมาชิกเครือข่ายยุติธรรม
ชุมชนและคณะกรรมการที่เข้าร่วมโครงการ
เพื่อการตอบแบบสอบถาม และการเข้าเก็บ
ข้อมูลโดยแบบสัมภาษณ์ โดยใช้ระยะเวลาการ
เก็บแบบสอบถามทั้งเชิงคุณภาพและเชิง
ปริมาณรวม 4 สัปดาห์ โดยเชิงคุณภาพผู้วิจัย
ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกด้วยตนเองโดย
ใช้เวลาสัมภาษณ์เชิงลึกโดยเฉลี่ยรายละ 1
ชั่วโมง ถึง 1.30 ชั่วโมง เมื่อเก็บแบบสอบถาม
เสร็จสมบูรณ์ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความ
สมบูรณ์ของข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งหมด
เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล (Statistical Analysis)

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ประมวลผล
โดยคอมพิวเตอร์ โดยวิเคราะห์หาค่าสถิติ
พื้นฐาน ด้วยค่าความถี่ร้อยละ หาค่าความ
สัมพันธ์ของปัจจัยโดยใช้สถิติการวิเคราะห์
ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression
Analysis) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้
วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
ตามประเด็นคำถามที่สร้างขึ้น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล (Results)

1. ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยทำการศึกษาในครั้งนี้
คือสมาชิกเครือข่ายยุติธรรมชุมชน อาสาสมัคร
ชุมชน และคณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชน
ตลิ่งชัน อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา จำนวน
ทั้งสิ้น 187 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย

และนับถือศาสนาอิสลาม ด้านอายุพบว่าส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26-35 ปี จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 53 รองลงมามีอายุระหว่าง 17-25 ปี จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 23 และมีอายุระหว่าง 36-45 ปี จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 19 อายุระหว่าง 46-55 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3 และอายุมากกว่า 55 ปีขึ้นไป จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีระยะเวลาอาศัยในชุมชนระหว่าง 26-35 ปี จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 51 รองลงมามีระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนระหว่าง 17-25 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 25

และระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนระหว่าง 36-45 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 18 ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนระหว่าง 46-55 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3 ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนน้อยกว่า 17 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3 และระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไปจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เมื่อใช้ความสำเร็จในการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นตัวเกณฑ์

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เมื่อใช้ความสำเร็จในการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นตัวเกณฑ์

ตัวแปรกระตุ้น	Unstandardized Coefficients		S.C	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta	B	Std. Error
(Constant)	20.874	2.709		7.704	.000
อายุ	-.027	.069	-.049	-.396	.692
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน	-.027	.063	-.053	-.420	.675
เพื่อนบ้าน	.164	.693	.020	.237	.813
การมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	1.319	.619	.186	2.129	.035*
การดำเนินงานในศูนย์ยุติธรรมชุมชน	-.460	.680	-.064	-.675	.500
การสนับสนุนจากภาครัฐ	1.257	.766	.207	1.642	.102
การสนับสนุนจากภาคเอกชน	.454	.511	.093	.888	.376

ปัจจัยกระตุ้นที่เข้าสู่สมการถดถอยพหุคูณ คือ การมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติดมีความสัมพันธ์กับความ สำเร็จในการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ร้อยละ 18.6 (Beta = 0.186) ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพล

กับการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งเพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = 0.035$) และสามารถพยากรณ์การเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ตารางที่ 2 แสดงค่าพยากรณ์

R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
.512	.262	.229	3.91197

จากตารางที่ 2 ตัวแปรด้านการมีส่วนร่วม ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดมี ความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเสริมสร้าง ชุมชนเข้มแข็ง ร้อยละ 51.2 (Multiple R = 0.512) และร่วมกันทำนายความสำเร็จในการ เสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งได้ ร้อยละ 26.2 (Multiple R Squared = 0.262)

จะเห็นได้ว่า ปัจจัยกระตุ้นที่ถูกจัดเข้าสู่ สมการมีทั้งหมด 1 ตัว ดังนั้นสามารถเขียน สมการพยากรณ์การเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในรูป คะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$Y = 20.874 + 1.319X_1$$

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเสริมสร้าง ชุมชนให้เข้มแข็งในการป้องกันและแก้ไขปัญห ยาเสพติด ได้แก่ การมีส่วนร่วมของทุกส่วน ในชุมชน ทั้งกรรมการศูนย์ สมาชิก คณะ กรรมการ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน เนื่องจากการที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการเฝ้า ระวังและป้องกัน คอยเตือนภัย ย่อมทำให้ ปัญหายาเสพติดหมดไปจากชุมชนและเกิด

เป็นชุมชนเข้มแข็งขึ้นมาได้

ตัวแปรที่ไม่สามารถใช้พยากรณ์การเสริมสร้าง ชุมชนเข้มแข็งเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญห ยาเสพติด ได้แก่ อายุ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ ในชุมชน เพื่อนบ้าน การดำเนินงานในศูนย์ ยุติธรรมชุมชน การสนับสนุนจากภาครัฐ และ การสนับสนุนจากภาคเอกชน ($p < 0.001$)

สรุปและอภิปรายผล (Discussion and Conclusion)

1. ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

ด้านเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น เพศชาย เพศชายให้ความร่วมมือและสนใจใน กิจกรรมของศูนย์ยุติธรรมชุมชนมากกว่าเพศ หญิง และประชากรภายในชุมชนนับถือศาสนา อิสลามเป็นส่วนใหญ่ การดำเนินงานด้านการ บริหารหรือการเป็นผู้นำส่วนใหญ่จึงเป็นเพศ ชาย เพศหญิงส่วนใหญ่เป็นฝ่ายสนับสนุน และ ช่วงอายุที่พบมากที่สุดคือ ช่วงอายุระหว่าง 26-35 ปี และส่วนใหญ่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ ในชุมชน 26-35 ปี ซึ่งจะเห็นได้ว่าประชากร ส่วนใหญ่ไม่มีการอพยพ ดังนั้น ช่วงระยะเวลา

ที่อาศัยอยู่ในชุมชนจึงเป็นช่วงเดียวกับช่วงอายุที่พบได้มากที่สุดในการศึกษาเครือข่ายยุติธรรมชุมชน และประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามมีจำนวนถึงร้อยละ 96 ของกลุ่มตัวอย่าง อันเนื่องมาจากพื้นที่ที่รณศึกษาเป็นชุมชนมุสลิม คนในพื้นที่ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม มีการนำหลักศาสนามาช่วยในการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนด้วย

2. ผลการศึกษาพบปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ดังนี้

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ด้านการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดมีความสัมพันธ์ต่อการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นการเข้าร่วมกิจกรรม การให้การสนับสนุนเมื่อศูนย์ยุติธรรมชุมชนจัดกิจกรรมขึ้นมาภายในชุมชน มีการรายงานเหตุที่ต้องสงสัยที่เกิดขึ้นในชุมชนให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทราบ ร่วมรณรงค์ต่อต้านการซื้อขายยาเสพติด และปฏิบัติตามแนวทางการป้องกันตนเองเพื่อให้ตนเองและครอบครัวห่างไกลจากปัญหายาเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของประดิษฐ์ มะกรุดทอง (2543) โดยได้กล่าวถึงปัจจัยทางสังคมที่สำคัญซึ่งมีส่วนสนับสนุนให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง ได้แก่ การมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของชุมชน เกิดจากจิตใจที่ต้องการ

เข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้เกิดผลต่อความต้องการของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคม ทั้งนี้ ในการที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงนั้น การจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมต้องคำนึงถึง วิธีการดำเนินชีวิต ค่านิยม ประเพณี ทัศนคติของบุคคล เพื่อให้เกิดความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม เพราะกลุ่มคนในชุมชน มีความแตกต่างกันในลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะทางเศรษฐกิจ และการได้รับข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนโดยสรุปมีขั้นตอนทั้งสิ้น 5 ขั้นตอน คือ

- 1) การวิเคราะห์ - สังเคราะห์ปัญหาของชุมชน
- 2) การวางแผนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิต
- 3) การกำหนดกิจกรรม
- 4) การดำเนินกิจกรรม และ
- 5) การประเมินผลกิจกรรม

ซึ่งเป็นขั้นตอนของการเข้ามามีส่วนร่วมที่ให้ความสำคัญโดยใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง โดยมีหน่วยงานภาครัฐคอยช่วยเหลือ ให้คำแนะนำหรืออำนวยความสะดวกเท่านั้น ชุมชนอาจเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมหรือในกิจกรรมใด ๆ ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมตามที่เปิดโอกาสให้ในหลายระดับก็ได้ ตั้งแต่ระดับการมีส่วนร่วม “ต่ำสุด” เช่น การให้ข้อมูลข่าวสารแก่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไปจนถึงการมีส่วนร่วมอย่างเป็น “หุ้นส่วน” กันกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ชุมชนที่จะทำงานร่วมกับหน่วยงานใด ๆ ในกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นหุ้นส่วน หมายถึงชุมชนที่รวมตัวกันในรูปแบบ “องค์กรชุมชน” โดยส่วนมากประชาชนให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการดำเนินการป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชนเป็นอย่างดี และมีความจริงใจ คอยสอดส่องและให้คำแนะนำ ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ

นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้างสัมพันธ์ระหว่างเด็กและเยาวชนภายในหมู่บ้านเพื่อลดโอกาสเสี่ยงในการเข้าไปเสพยาเสพติด เช่น การแข่งกีฬา การอบรมจริยธรรม การประชุมกลุ่มครอบครัว โครงการอบรมผู้นำเยาวชน และกิจกรรมช่วยเหลือสังคมต่าง ๆ มีการนำหลักศาสนาและพิธีการทางศาสนาเข้ามาช่วยยึดเหนี่ยวอีกด้วย การที่ประชาชนมีบทบาทหลายอย่างในการริเริ่มกิจกรรมยุติธรรมชุมชน แต่ทุกบทบาทล้วนเกี่ยวข้องกับศักยภาพของพลเมืองที่มีอิทธิพลต่อการอำนวยความสะดวกยุติธรรมระดับท้องถิ่นอย่างน้อยที่สุดก็เป็นเรื่องของกรมการมีส่วนร่วมในการประชุมหารือเกี่ยวกับประเด็นอาชญากรรมและการจัดระเบียบชุมชนของตน ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ ได้แก่ การอุทิศตนเป็นอาสาสมัครในโครงการที่เกี่ยวข้อง ให้การสนับสนุนเสริมพลังเพื่ออาชญากรรม ช่วยแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดกลับคืนสู่ชุมชน และดำเนินกิจกรรมป้องกันอาชญากรรมในชุมชน (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย และคณะ, 2550)

แม้ว่าในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ได้เน้นให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของตนเองและชุมชน โดยมีการปรับกลยุทธ์การพัฒนาด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรประชาชนในระดับหมู่บ้านและระดับตำบล ให้มีความสามารถในการวางแผนและการจัดการแก้ปัญหาของชุมชนมากขึ้นก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติการพัฒนาที่ผ่านมาทั้งหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาและการพึ่งตนเองน้อยเกินไป นับตั้งแต่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ผู้นำ

ประเทศใหม่จากบทเรียนที่ผ่านมาจึงนำไปสู่การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์การพัฒนาโดยหันมาเน้นที่คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนามากขึ้น และได้บรรจุแนวคิดนี้ไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 และ 9 แนวทางการสร้างชุมชนเข้มแข็งจึงมีความหมาย ความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการพัฒนาสังคมไทยในปัจจุบัน (นฤมล บรรจงจิตร, 2549)

3. ข้อมูลเชิงลึกในการบริหารงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนถึงปัจจัยส่งผลเกิดความสำเร็จในการสร้างชุมชนเข้มแข็งเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นในการดำเนินการและการบริหารงานของคณะกรรมการในศูนย์ยุติธรรมชุมชนทั้ง 5 ท่าน พบว่า ส่วนใหญ่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 3 ปี ทราบถึงปัญหาอุปสรรค รูปแบบการดำเนินงานเป็นอย่างดี

ด้านปัจจัยนำเข้า การสนับสนุน การมีส่วนร่วมพบว่า โดยส่วนมากให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการดำเนินการป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชนเป็นอย่างดีและมีความจริงใจคอยสอดส่องและให้คำแนะนำ ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้างสัมพันธ์ระหว่างเด็กและเยาวชนภายในหมู่บ้านเพื่อลดโอกาสเสี่ยงในการเข้าไปเสพยาเสพติด เช่น การแข่งกีฬา การอบรมจริยธรรม การประชุมกลุ่มครอบครัว โครงการอบรมผู้นำเยาวชน และกิจกรรมช่วยเหลือสังคมต่าง ๆ มีการนำหลักศาสนาและพิธีการทางศาสนาเข้ามาช่วยยึดเหนี่ยวอีกด้วย

ด้านกระบวนการดำเนินงาน มีความชัดเจนในการดำเนินงาน มีรูปแบบการบริหารงาน

อย่างเป็นระบบและมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานในศูนย์ยุติธรรมชุมชน มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทเพื่อเป็นกำลังในการสอดส่องดูแลพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนหรือผู้ใหญ่ที่อยู่ในชุมชนให้ปลอดจากยาเสพติด มีการใกล้ชิดปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างความเข้าใจภายในชุมชนอีกด้วย ซึ่งพบว่าประสิทธิภาพที่เกิดจากการดำเนินงานในรูปแบบดังกล่าวมีประสิทธิภาพสูง ชุมชนห่างไกลยาเสพติด ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลลี้ยังชันมีการจัดประชุมคณะกรรมการและสมาชิกทุกเดือนเพื่อติดตามความคืบหน้าของการดำเนินงานและรับทราบถึงปัญหาอุปสรรคของกิจกรรมที่จัดและหาทางแก้ไขในกิจกรรมคราวต่อไป ปัญหาอุปสรรคที่พบในการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนเป็นเรื่องของงบประมาณดำเนินการ เนื่องจากมีการประชุมบ่อย ๆ ทุกเดือนเบียดเบียนในการประชุมไม่เพียงพอเนื่องจากต้องใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

ด้านผลลัพธ์สามารถลดปัญหาอาชญากรรมอันสืบเนื่องมาจากยาเสพติดและป้องกันไม่ให้ประชาชนในชุมชนเข้าหายาเสพติด หน่วยงานราชการให้ความสนใจรูปแบบการดำเนินงาน อาทิเช่น มีการเดินรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของยาเสพติด ประชาชนในพื้นที่ให้ความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี ทุกคนมีความเข้าใจกันและเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือในการสอดส่อง และมีทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินงานและการปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชน

■ ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา (Recommendation)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดควรมีการร่วมนโยบายในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างชัดเจนและเหมาะสม จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ปปส. กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม ควรมีแผนการรองรับในการแก้ไขปัญหาในเรื่องของชุมชน การดำเนินงานของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างชัดเจน และกำหนดแบบที่ต้องมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

2. นโยบายรัฐบาลควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคประชาชนร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด รวมไปถึงให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

3. กรมคุมประพฤติซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดของศูนย์ยุติธรรมชุมชนควรมีนโยบายและยุทธศาสตร์ในการสนับสนุนและส่งเสริมให้สมาชิกเครือข่ายยุติธรรมชุมชนในด้านการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างสม่ำเสมอ

4. ในระดับจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมอย่างเต็มที่ทั้งในเชิงนโยบาย การมีส่วนร่วม การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. กรมคุมประพฤติต้องมีการปฏิบัติงานในเชิงรุกเพื่อให้ประชาชนที่ดำเนินงานในศูนย์ยุติธรรมชุมชนรับทราบบทบาทหน้าที่อย่าง

ชัดเจนและกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวของสมาชิกเครือข่ายในการปฏิบัติงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

2. ศูนย์ยุติธรรมชุมชนต้องวางรูปแบบและแนวทางในการดำเนินงานของสมาชิกเครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การส่งเสริมการประชุมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความศรัทธาเชื่อมั่นในการดำเนินกิจกรรมในศูนย์ยุติธรรมชุมชนและภาคประชาชน

3. ควรมีการสร้างหลักสูตรจัดกิจกรรมให้มีความสอดคล้องให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเพื่อให้สมาชิกได้ทราบถึงปัญหาและสามารถป้องกันตนเองและครอบครัวให้ปลอดภัยจากภัยยาเสพติดได้

4. ควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้สมาชิกรับทราบศักยภาพของศูนย์ยุติธรรมชุมชนและระดมให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

5. เจ้าหน้าที่ที่ทำงานด้านประสานงานจะช่วยให้การอำนวยความสะดวก ให้ศูนย์ดำเนินกิจกรรมได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้อาจจะมีการประสานงานกับภาคเอกชน ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดได้

6. การบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ในกระทรวงยุติธรรมที่ทำหน้าที่สร้างชุมชนเข้มแข็ง

7. การสร้างให้องค์ความรู้ ให้เกิดการมีส่วนร่วมและเรียนรู้ การทำรายงานซักถามและตอบข้อสงสัย ให้มีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดบ่อย ๆ

8. ให้สำนักงานจัดกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้กับเครือข่าย

อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในกระบวนการดำเนินงานในศูนย์ยุติธรรมชุมชน

■ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป (Recommendation for Further Study)

1. จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่าในบางพื้นที่ศาสนามีส่วนช่วยในการยึดเหนี่ยวให้การกระทำผิดลดลง เนื่องจากหลักคำสอนทางศาสนาและความยึดถือ ประเพณี และวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ดังนั้น ควรมีการศึกษาวิเคราะห์ในด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณีของแต่ละท้องถิ่นส่งผลต่อการดำเนินการของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในแต่ละภูมิภาค

2. ควรมีการศึกษาถึงบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือการเมืองในระดับท้องถิ่น ส่งผลกระทบบหรือสามารถสนับสนุน การบริหารงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชน

3. ควรศึกษาเรื่องการประชาสัมพันธ์ การรับทราบข้อมูลข่าวสาร ส่งผลให้การดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนแต่ละศูนย์ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ

■ บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กระทรวงยุติธรรม (2551). **คู่มือเครือข่ายยุติธรรมชุมชน**. กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม.
คมสัน ศรีจิ๋ว (2548). **การศึกษาเปรียบเทียบชุมชนเข้มแข็งกับการปลอดภัยยาเสพติดระหว่างตำบลคลองตะเคียนกับตำบลลำภูล่ม อำเภอยะนิงครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**

ศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. และคณะ. (2549). **ร่างรายงานการวิจัยเรื่องยุติธรรมชุมชน: การเปิดพื้นที่ของชุมชนในการอำนวยความสะดวกยุติธรรม.** สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) (อัดสำเนา).

ดวงเดือน จุลกรานต์ (2548). **การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการดำเนินการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนเมือง : กรณีศึกษาแขวงหิรัญรุจี เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร.** ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะพัฒนสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ทักษิณี ปุวรรัตน์ (2548). **รายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โครงการเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายยุติธรรมชุมชน จังหวัดเชียงใหม่.** กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม.

นัยน์พร สุภากรณ์ (2550). **ความผูกพันกับชุมชนของประชาชนในชุมชนแขวงกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(รัฐศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นฤมล บรรจงจิตร (2549). **รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจน.** สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประดิษฐ์ มะกรุดทอง (2543). **การสร้างเขตปลอดภัยในชุมชน: ศึกษากรณีชุมชนริมคลองลาดพร้าวภาวนา.** วิทยานิพนธ์

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มนตรี กรรพุมมาลย์ (2546). **การศึกษาองค์กรชุมชนเข้มแข็งและการพัฒนารูปแบบเครือข่ายองค์กรชุมชนเข้มแข็ง : กรณีศึกษาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน.** เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติ สาขาสังคมวิทยา ครั้งที่ 2 พลังสังคมไทยในทศวรรษหน้า: ทางเลือกกับความเป็นจริง 19-20 ธันวาคม 2546.

วิชัย พันธุ์กักดี (2548). **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืนของอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ.** ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2547). **การบริหารและจัดการเทศบาลในยุคปฏิรูปการเมือง.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ โพธิ์เพช.

สุณีย์ กัลยะจิตร (2553). **ร่างรายงานการวิจัยโครงการ การติดตามและประเมินผลงานยุติธรรมชุมชน.** กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม.

สุดสงวน สุธีสงวน (2547). **อาชญาวิทยาและงานสังคมสงเคราะห์.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุชาดา จักรพิสุทธ์ (2547). **การศึกษาทางเลือกของชุมชน.** วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (มิถุนายน - สิงหาคม 2547).

อคิน รพีพัฒน์ (2547). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา.** กรุงเทพฯ. ศูนย์การศึกษา นโยบายสาธารณะสุข,

ภาษาอังกฤษ

Cohen, J.M. and Uphoff, N.T. (1981). *Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation*. **Rural Development Committee Center for International Studies**, Cornell University.

Fornaroff, A. (1980). *Community involment in Health System for Primary Health Care*. Geneva : **World Health Organization**.

Koufman, H.F. March, (1949). *Participation Organized Activities in Selected Kentucky Localities*. **Agricultural Experiment Station Bulletins**.

Reeder, W.W. (1974). *Some Aspects of The Information Social Participation of Farm Families in New York State*. **New York : Unpublished Ph.D Dissertation**, Cornell University .

United Nation, Department of Internation Economic and Social Affair. (1981). *Popular Participation as a Strategy for Promoting Community Level Action and Nation Development*. **Report of The Meeting for The Adhoc Group of Expert**. New York : United Nation.

